

CHILD MATERIAL DEPRIVATION

MATERIÁLNA DEPRIVÁCIA DETÍ

Viera Labudová

Abstract

Poverty is a complex issue, and a variety of approaches are used for measuring and analysing it. Measures based on income are input based methods (indirect approach), measures based on outcomes (direct approach) concentrate on the actual standard of living of people and not on the means available to achieve a certain level of well being. Measures of material deprivation fall into category of measures based on outcomes. The measurement of material deprivation has been regularly on the EU agenda since 2004. But only since 2009 two indicators have been formally agreed and added to the EU set of indicators for social inclusion: a material deprivation rate and the intensity of deprivation. This paper discusses the construction of a child deprivation scale and a child deprivation index for 29 countries using 14 specific child related variables and a child deprivation index for 27 countries using 18 variables made available by the child module of the EU-SILC 2009 survey.

Abstrakt

Chudoba je zložitý problém, preto sa na jej meranie a analýzu používajú rôzne prístupy. Miery založené na príjme predstavujú metódy vstupov (koncept nepriameho merania), miery založené na výstupoch (koncept priameho merania) nesledujú zdroje na dosiahnutie určitej životnej úrovne, ale aktuálny životný štandard ľudí. Do tejto skupiny patria aj miery materiálnej deprivácie. Meranie materiálnej deprivácie je na programe rokovaní EÚ od roku 2004, ale až v roku 2009 boli formálne schválené dva sumárne indikátory, ktoré doplnili súbor spoločne dohodnutých ukazovateľov pre sociálne začlenenie: miera materiálnej deprivácie a hĺbka materiálnej deprivácie. Vzhľadom na chýbajúcu jednoznačnú definíciu materiálnej deprivácie detí v EÚ sa ako oficiálny ukazovateľ materiálnej deprivácie detí používa podiel detí, ktoré žijú v deprivovaných domácnostiach. Článok sa zaoberá konštrukciou stupnice na meranie materiálnej deprivácie detí a konštrukciou indexov materiálnej deprivácie detí pre 29 krajín využitím 14 špecifických premenných a indexu pre 27 krajín s využitím 18 premenných dostupných v špeciálnom module zisťovania EU-SILC 2009.

Key words: poverty, material deprivation, deprivation headcount ratio

Kľúčové slová: chudoba, materiálna deprivácia, index materiálnej deprivácie

JEL Code: I32, I33, D63

Úvod

Analýzu životných podmienok jednotlivcov a domácností možno založiť na meraní chudoby a deprivácie. Vo všeobecnosti sa pod depriváciou rozumie strata, zbavenie sa, nedostatok niečoho, strádanie z nedostatku zmyslových podnetov, dlhodobý nedostatok telesných a psychických potrieb¹. Townsend definuje depriváciu ako stav pozorovateľnej a preukázateľnej nevýhody vzhľadom na miestnu komunitu alebo širšiu spoločnosť, alebo národ, ku ktorému jednotlivec, rodina alebo skupina patrí (Runciman, 1966). Townsend pritom rozlišuje medzi materiálnou a sociálnou depriváciou. Materiálna deprivácia sa týka hmotných statkov, tovaru, služieb, majetku, vybavenia, životného prostredia a miesta života. Sociálna deprivácia sa vzťahuje na postavenie, vzťahy, zvyky, práva a povinnosti, ktoré súvisia s príslušnosťou k spoločnosti a jej podskupinám (Crampton, Salmond, & Sutton, 1997). Michálek (2000) opisuje stav deprivácie ako situáciu, keď je časť populácie vylúčená z účasti na „bežnom“ štandarde spoločnosti, pretože jej celkové zdroje klesnú na podstatné obdobie pod obvyklý priemer spoločnosti, v ktorej žijú.

V obidvoch definíciách sa uplatňuje teória relatívnej deprivácie (Želinský, 2010 a, 2010 b). Jej základom je myšlienka, že pocit nespokojnosti a deprivácie je posudzovaný vzhľadom na nejaký referenčný bod (Morrison, 1971). Za základné dielo v oblasti relatívnej materiálnej deprivácie sa považuje práca P. Townsenda *Poverty in the United Kingdom*. Townsend nadviazal na koncept relatívnej deprivácie aplikovaný vo Veľkej Británii a opísaný W. Runcimanom v práci *Relative Deprivation and Social Justice* (Runciman, 1966). Koncepčné východiská tejto práce možno nájsť v diele *The American Soldier*, ktoré je súčasťou štvordielne série *Studies in Social Psychology in World War II* sociológa S. A. Stouffera. Táto práca sa stala základom teoretickej štúdie sociológa R. Mertona *Social Theory and Social Structure* (Townsend, 1979; Fahey, 2016; Flynn, 2011).

Meranie materiálnej deprivácie v Európskej únii (ďalej aj „EÚ“) sa stalo súčasťou jej agendy v roku 2004. Potreba doplniť skupinu spoločných sociálnych indikátorov o ukazovatele materiálnej deprivácie začala silne rezonovať hlavne v súvislosti s procesom rozširovania Európskej únie. Indikátory založené na meraní príjmov nedokázali uspokojivo

¹ Slovník cudzích slov. Dostupné na internete: <http://slovník.azet.sk>.

zachytiť rozmanitosť životných podmienok v 27 krajinách EÚ. Konštrukcia miery materiálnej deprivácie vychádza z chápania deprivácie ako multidimenzionálneho javu. Najznámejším prejavom presvedčenia o multidimenzionalite deprivácie je index deprivácie, ktorý skonštruoval Townsend (Townsend, 1987).

V EÚ boli v roku 2009 formálne schválené dva sumárne indikátory, ktoré doplnili súbor spoločne dohodnutých sociálnych ukazovateľov EÚ: miera materiálnej deprivácie a hĺbka materiálnej deprivácie. Boli vytvorené na použitie v 27 členských štátoch EÚ a pre potreby Európskej komisie s cieľom monitorovať národný a európsky pokrok v boji proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu v rámci tzv. sociálnej Otvorenej metódy koordinácie (Fusco, Guio, & Marlier, 2013). Indikátor miery materiálnej deprivácie bol konštruovaný ako miera zachytávajúca multidimenzionalitu deprivácie. Výber položiek pre jej konštrukciu² nereflektoval preferencie ľudí, ich voľbu alebo životný štýl. Išlo o predmety dlhodobej spotreby alebo činnosti, ktorých neprítomnosť, resp. nedostatok boli vynútené (ľudia by to chceli vlastniť, ale zdroje im to nedovoľujú). Konštrukcia indexu (výber položiek) bola založená na výsledkoch zisťovania EU SILC.

Indikátor miery materiálnej deprivácie bol definovaný ako podiel osôb, ktoré čelia nedostatku v aspoň troch z týchto deviatich položiek: čeliť neočakávaným výdavkom, v priebehu jedného roka jeden týždeň dovolenky mimo domova, platiť za nedoplatky (hypotéky alebo nájomné, účty alebo kúpy na splátky), jedlo s mäsom, hydinou alebo rybou každý druhý deň, udržiavať primerane vykurovaný domov. Miera deprivácie sa využíva pri definovaní tej časti populácie, ktorá je ohrozená rizikom chudoby a sociálneho vylúčenia v rámci stratégie Európa 2020. Tu je definovaná prísnejšie, ako absencia nie troch, ale štyroch položiek z uvedeného zoznamu. Ďalší indikátor, hĺbka materiálnej deprivácie, vyjadruje priemerný počet chýbajúcich položiek u materiálne deprivovaných osôb. Môže nadobúdať hodnoty od 0 do 9, so zvyšujúcou sa hodnotou rastie hĺbka deprivácie (Gerbery, 2012).

1 Materiálna deprivácie detí v Európskej únii

Meranie materiálnej deprivácie detí naráža na niekoľko metodologických problémov. Tie súvisia predovšetkým s absenciou jednoznačnej definície materiálnej deprivácie pre populáciu detí. Jednou z možností vyplnenia tohto vaku je použitie indikátora miery materiálnej deprivácie, ktorý bol vyvinutý pre meranie deprivácie v EÚ.

² Pôvodný zoznam obsahoval 14 položiek, viac v (Fusco, Guio, & Marlier, 2013).

Nové možnosti na konštrukciu indexu materiálnej deprivácie detí priniesol špecifický modul zisťovania EU SILC 2009 zameraný na monitorovanie materiálnej deprivácie. Okrem premenných opisujúcich zhoršené podmienky bývania domácností, vynútený nedostatok v spotrebe a prekážky v prístupe k rôznym zdrojom modul obsahoval 19 premenných so špeciálnym zameraním na životné podmienky detí. Zisťovanie EU SILC 2009 sa uskutočnilo v 27 krajinách EÚ a v Nórsku, na Islande a vo Švajčiarsku. Zisťované premenné sa týkali domácností, jednotlivcov a osobitne detí. Prvá skupina tridsiatich premenných bola zisťovaná na úrovni domácností a vzťahovala sa ku každej domácnosti ako celku (premenné monitorujúce bývanie, životné prostredie, finančný stres a vlastníctvo predmetov dlhodobej spotreby – okrem vlastníctva mobilných telefónov). Devätnásť premenných z tejto skupiny sa týkalo len detí vo veku 1 až 15 rokov. Na základe metodológie zisťovania, ak sa preukázala neprítomnosť akejkoľvek položky u jedného dieťaťa príslušnej vekovej kategórie, potom všetky deti domácnosti boli považované za deprivované vzhľadom na túto položku. Nie je preto možné sledovať rozdiely medzi jednotlivými deťmi v jednej domácnosti a odhady miery deprivácie môžu byť vzhľadom na túto skutočnosť skreslené (Chzhen & Neubourg, 2014). Na individuálnej úrovni sa zisťovali informácie o vlastníctve mobilného telefónu, základných potrebách a neuspokojených potrebách pre voľnočasové aktivity a spoločenské aktivity (7 položiek). Tieto sa zisťovali za všetkých súčasných členov domácnosti, prípadne za všetkých vybraných respondentov vo veku 16 rokov a viac.

1.1 Konštrukcia miery materiálnej deprivácie detí

Pri konštrukcii miery materiálnej deprivácie detí (indexu materiálnej deprivácie detí) boli uplatnené dva prístupy opísané v (Neubourg, Ch. et. al., 2012) a (Guio, Gordon & Marlier, 2012). Líšia sa počtom použitých položiek a hranicou, ktorá vyjadruje minimálny počet položiek, v ktorých je dieťa deprivované.

V práci *Child Deprivation, Multidimensional Poverty and Monetary Poverty in Europe* sa pri konštrukcii indexu materiálnej deprivácie detí uvažuje o možnosti použiť okrem položiek, ktoré sa priamo týkajú detí (19 položiek), aj ďalšie položky zisťované na úrovni domácností (14 položiek). Z tohto zoznamu boli vylúčené položky finančnej domény a domény predmetov dlhodobej spotreby. Vylúčenie ďalších položiek súviselo s výsledkami merania spoľahlivosti (reliability)³ stupnice v rámci jednotlivých domén, do ktorých boli

³ Reliabilitou merania zisťujeme, do akej miery je výsledok merania určitej vlastnosti zaťažený chybou. Reliabilitu nemôžeme hodnotiť priamo, pretože nepoznáme skutočné výsledky. Takže ich odhadujeme

položky arbitrálne rozdelené. Ďalší problém, ktorý sa objavil, súvisel s tým, že niektoré položky sú opodstatnené len pri určitej vekovej kategórii detí⁴. Konzistentnosť stupnice merania vyžaduje, aby sa zabezpečila rovnaká pravdepodobnosť deprivácie u každého dieťaťa, a to bez ohľadu na jeho vek⁵. Tento problém sa vyriešil tak, že deti, pri ktorých vzhľadom na ich vek daná položka nebola relevantná, sa v danej položke nepovažovali za deprivované. Index materiálnej deprivácie definovaný ako podiel detí, ktoré sú deprivované minimálne v jednej položke, bol vytvorený použitím 14 položiek⁶.

Druhý prístup k meraniu materiálnej deprivácie detí je opísaný v publikácii *Measuring material deprivation in the EU Indicators for the whole population and child-specific indicators*. Výber položiek pre tento indikátor⁷ vychádzal z holistického prístupu a koncepcie životného cyklu. Boli vybrané také položky, ktoré majú okamžitý vplyv na životný štandard detí (napr. nedostatok tepla v obydľí, nedostatok tovaru dlhodobej spotreby atď.), ale aj položky, ktoré môžu nepriamo ovplyvniť ich spokojnosť a životnú pohodu v budúcnosti. Takým ukazovateľom je napríklad neschopnosť čeliť neočakávaným výdavkom alebo zadlženosť domácností. Kvalitatívne štúdie ukázali, že deti vo finančne zaťažených domácnostiach, v snahe ochrániť ich od stresu a pocitu viny, sa dobrovoľne zriekajú nákupu vecí, ktoré potrebujú. Index deprivácie detí bol vytvorený z 18 položiek⁸, ktoré sa zisťovali na úrovni domácností, pričom časť z nich sa priamo týkala detí. Pre tento indikátor nebola arbitrárne určená hranica umožňujúca kalkuláciu miery materiálnej deprivácie detí. Hodnoty indikátora boli vyčíslené pre dve hranice materiálnej deprivácie (minimálne tri chýbajúce

opakovaným meraním (stabilita), alebo na základe posúdenia toho, či každá časť merania dáva zhodné výsledky (interná konzistentnosť) [25].

⁴ Napríklad premenné Účasť na školských výletoch a podujatiach, za ktoré treba zaplatiť a Vhodné miesto na štúdiu alebo domáce úlohy má zmysel zisťovať len u detí v školskom veku.

⁵ Riziko deprivácie sa má určovať na základe rovnakého počtu a rovnakého charakteru položiek deprivácie.

⁶ Nové (nie secondhandové) šatstvo, dva páry topánok vhodnej veľkosti (vrátane jedného páru vhodného do každého počasia), čerstvé ovocie a zelenina raz za deň, jedno mäsité jedlo – vrátane kuracieho alebo rybacieho mäsa (alebo vegetariánskeho ekvivalentu) aspoň raz za deň, tri jedlá denne, knihy v domácnosti primerané veku, vhodné miesto na štúdiu alebo domáce úlohy, pripojenie na internet, vybavenie na vonkajšie aktivity vo voľnom čase, hry v interiéri, pravidelné aktivity vo voľnom čase, oslavy pri zvláštnych príležitostiach, občasné pozvanie priateľov na návštevu na účely zábavy a pohostenia, účasť na školských výletoch a podujatiach, za ktoré treba zaplatiť.

⁷ Analýza bola robená pre deti vo veku 1 až 15 rokov. Deti mladšie ako jeden rok boli z analýzy vylúčené.

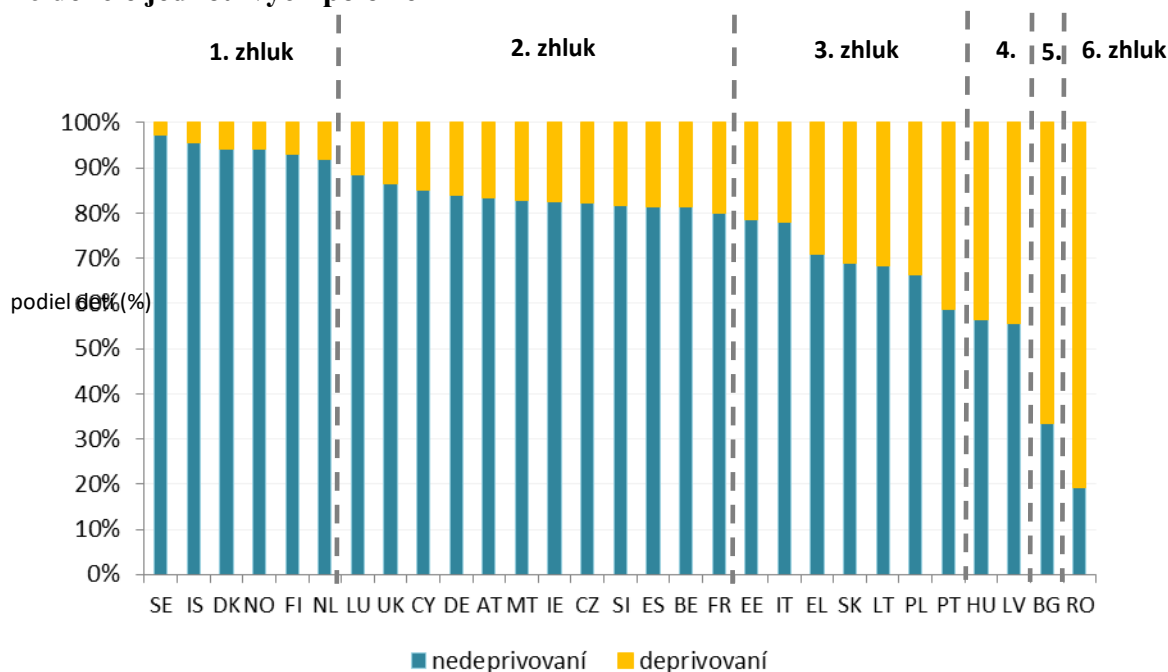
⁸ Nové (nie secondhandové) šatstvo, dva páry topánok vhodnej veľkosti (vrátane jedného páru vhodného do každého počasia), čerstvé ovocie a zelenina raz za deň, jedno mäsité jedlo – vrátane kuracieho alebo rybacieho mäsa (alebo vegetariánskeho ekvivalentu) aspoň raz za deň, knihy v domácnosti primerané veku, vhodné miesto na štúdiu alebo domáce úlohy, počítač/pripojenie na internet, vybavenie na vonkajšie aktivity vo voľnom čase, hry v interiéri, pravidelné aktivity vo voľnom čase, oslavy pri zvláštnych príležitostiach, občasné pozvanie priateľov na návštevu na účely zábavy a pohostenia, účasť na školských výletoch a podujatiach, za ktoré treba zaplatiť, ísť na prázdniny na 1 týždeň v roku, nahrádzanie opotrebovaného nábytku (nie secondhandovým, nedoplatky (hypotéka alebo nájom, účty alebo kúpa na splátky, splátky), udržiavať primerané teplo v byte, osobný automobil.

položky, minimálne šesť chýbajúcich položiek) pre populačné podskupiny vytvorené na základe kategórií veku, rizika chudoby, typu domácnosti, stupňa urbanizácie, intenzity práce domácnosti a podľa krajiny.

1.2 Výsledky analýzy

Na obrázku 1 je zobrazený podiel detí, ktoré nie sú deprivované/sú deprivované v aspoň jednej zo 14 položiek (prvý prístup k meraniu materiálnej deprivácie detí).

Obr. 1: Podiel nedeprivovaných/deprivovaných detí rozdelených do zhlukov na základe incidencie jednotlivých položiek

Poznámka: BE – Belgicko, BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, DK – Dánsko, DE – Nemecko, EE – Estónsko, IE – Írsko, EL – Grécko, ES – Španielsko, FR – Francúzsko, IS – Island, IT – Taliansko, CY – Cyprus, LV – Lotyšsko, LT – Litva, LU – Luxembursko, HU – Maďarsko, MT – Malta, NL – Holandsko, NO – Nórsko, AT – Rakúsko, PL – Poľsko, PT – Portugalsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko, FI – Fínsko, SE – Švédsko, UK – Spojené kráľovstvo

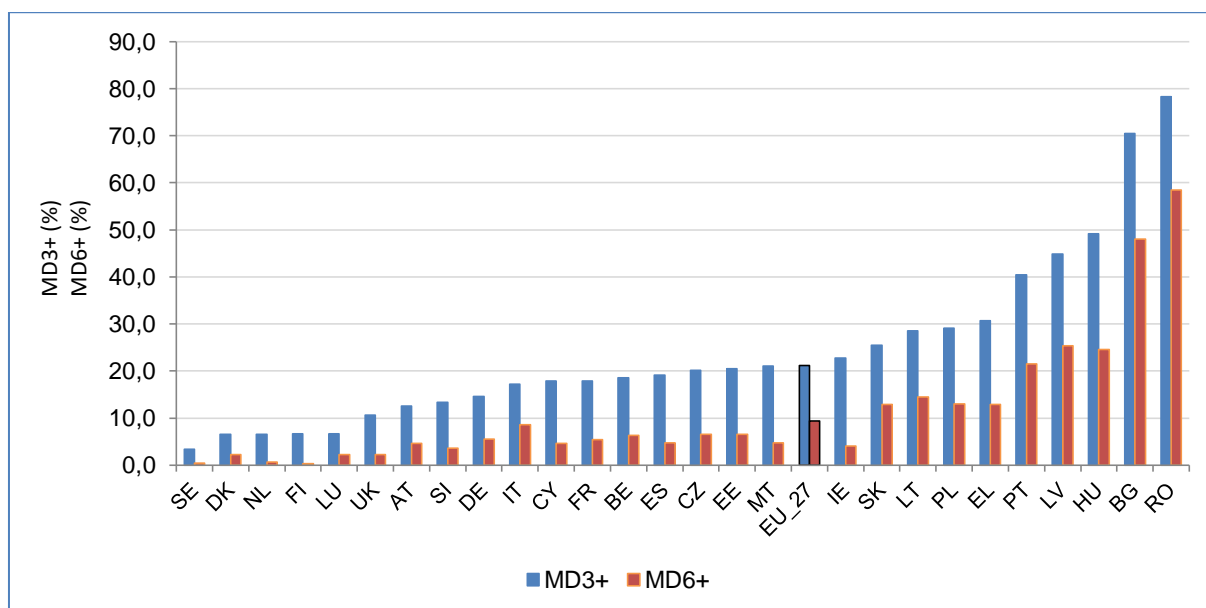
Zdroj: Neubourg, Ch. et. al. (2012), vlastné spracovanie (SAS Enterprise Guide)

Podiel detí, ktoré nie sú deprivované ani v jednej zo sledovaných položiek, sa pohybuje od 97,3 % vo Švédsku do 13,3 % v Rumunsku (v zoskupení 29 štátov je takýchto detí 78 %). Samostatnú skupinu tvoria škandinávské krajiny (Dánsko, Fínsko, Island, Nórsko, Švédsko) a Holandsko, kde podiel „nedeprivovaných“ detí neklesol pod 90 %. Druhú skupinu tvoria silné ekonomické krajiny tzv. starej Európy (Nemecko, Francúzsko, Španielsko a Veľká Británia) a skupina menších krajín, ako je Rakúsko, Belgicko, Cyprus, Česká republika, Írsko, Luxembursko, Malta a Slovinsko. V týchto krajinách sa podiel detí nedeprivovaných ani v jednej položke pohybuje medzi 80 % a 89 %. V tretej skupine krajín

(Estónsko, Grécko, Taliansko, Litva, Poľsko, Slovensko a Portugalsko) nie je deprivovaných od 65 do 79 percent detí. Najhoršia situácia je v Rumunsku, kde je deprivovaných v aspoň jednej položke takmer 81 % detí, a v Bulharsku, kde táto skupina detí predstavuje takmer 67 % detskej populácie. Na obrázku sú vyznačené zhluky, do ktorých boli jednotlivé krajiny zaradené vzhľadom na veľkosť deprivácie v jednotlivých položkách⁹ a podiel nedeprivovaných, resp. deprivovaných detí.

Na obrázku 2 sú krajiny zoradené podľa ukazovateľa deprivácie MD6+, ktorý vyjadruje podiel detí deprivovaných aspoň v šiestich položkách z osemnástich (druhý prístup k meraniu materiálnej deprivácie detí). Na porovnanie sú v grafe zobrazené aj hodnoty indikátora MD3+ (miera deprivácie aspoň v troch položkách z osemnástich).

Obr. 2: Krajiny usporiadané podľa indexu MD6+ (porovnanie s indexom MD3+) využívajúceho 18 depriváčnych položiek

Poznámka: BE – Belgicko, BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, DK – Dánsko, DE – Nemecko, EE – Estónsko, IE – Írsko, EL – Grécko, ES – Španielsko, FR – Francúzsko, IT – Taliansko, CY – Cyprus, LV – Lotyšsko, LT – Litva, LU – Luxembursko, HU – Maďarsko, MT – Malta, NL – Holandsko, AT – Rakúsko, PL – Poľsko, PT – Portugalsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko, FI – Fínsko, SE – Švédsko, UK – Spojené kráľovstvo

Zdroj: Guio, Gordon, & Marlier (2012), vlastné spracovanie (Excel)

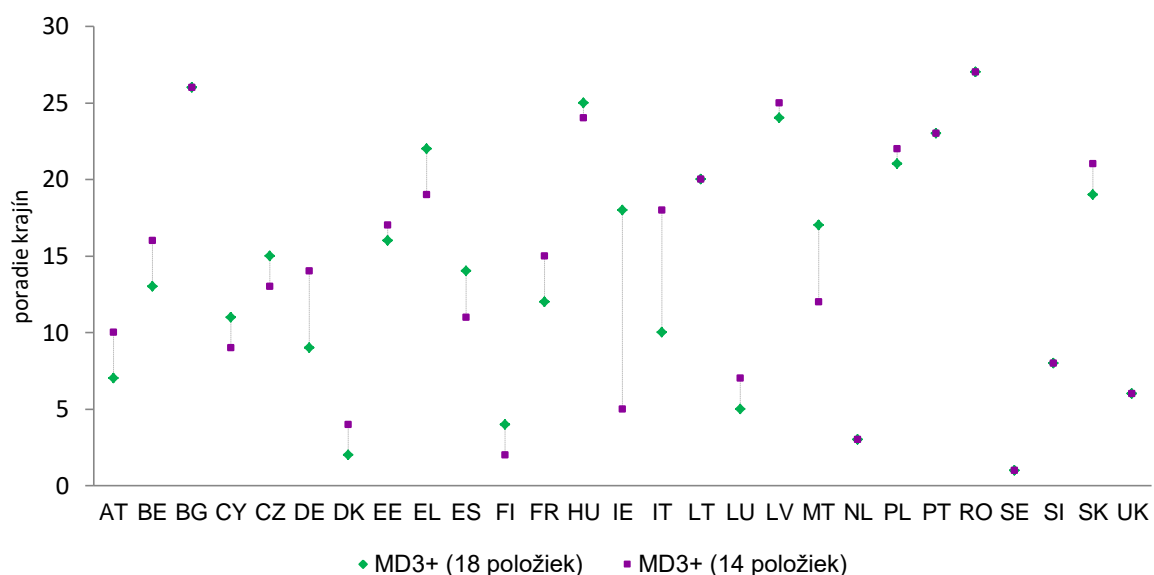
Výsledky uvedené v predchádzajúcej časti sa viažu ku konkrétnej metodike. Ich porovnanie je zložité z dvoch dôvodov. Konštrukcia miery materiálnej deprivácie využíva v každom z prezentovaných prístupov iný počet a inú kompozíciu položiek/premenných. Rozdiel je aj v používaných hraniciach (minimálny počet položiek, v ktorých je dieťa deprivované). Nemožno preto očakávať zhodné výsledky v usporiadaní krajín podľa veľkosti

⁹ Bola použitá Wardova metóda zhlukovania, pričom jednotlivé položky (premenné) boli nahradené tromi hlavnými faktormi. Krajiny boli zaradené do šiestich zhlukov.

indexu materiálnej deprivácie kalkulovaného pre 18 položiek a pre tú istú mieru využívajúcu 14 depriváčnych položiek. Obrázok 3 zobrazuje veľkosť zmeny v usporiadaní krajín podľa miery MD3+ pre 14 položiek a tú istú mieru využívajúcu 18 položiek.

Napriek tomu, že medzi poradiami krajín nie je štatisticky významný rozdiel¹⁰, výraznejšie zmeny sme zaznamenali u Írska a Malty, ktoré sa použitím 18 položiek posunuli medzi krajiny s vyššou hodnotou miery MD3+ a Talianska a Nemecka, preradenými medzi prvých desať krajín.

Obr. 3 Zmeny v poradí krajín usporiadaných podľa MD3+ pre 18 položiek a pre 14 položiek

Poznámka: BE – Belgicko, BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, DK – Dánsko, DE – Nemecko, EE – Estónsko, IE – Írsko, EL – Grécko, ES – Španielsko, FR – Francúzsko, IT – Taliansko, CY – Cyprus, LV – Lotyšsko, LT – Litva, LU – Luxembursko, HU – Maďarsko, MT – Malta, NL – Holandsko, AT – Rakúsko, PL – Poľsko, PT – Portugalsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko, FI – Fínsko, SE – Švédsko, UK – Spojené kráľovstvo

Krajiny sú usporiadané podľa veľkosti miery MD3+.

Zdroj: (Guio et. al., 2012; Neubourg, et. al, 2012, vlastné spracovanie (Excel))

Záver

Článok sa zaoberá možnosťami merania materiálnej deprivácie detí v krajinách Európskej únie. Miery, ktoré sa využívajú na meranie materiálnej deprivácie, sú založené na chápaní deprivácie ako multidimenzionálneho javu. V článku sa zaoberáme dvomi prístupmi ku konštrukcii stupnice na meranie materiálnej deprivácie detí a odhadmi indexov materiálnej

¹⁰ Spearmanov korelačný koeficient je štatisticky významný, jeho hodnota 0,89133 vypovedá o silnej závislosti medzi poradiami krajín. Porovnali sme aj poradie krajín určené na základe hodnoty MD3+ (pre 18 položiek) a poradie podľa hodnoty MD2+ (pre 14 položiek). Hodnota Spearmanovho korelačného koeficienta bola vyššia (0,89744).

deprivácie detí, ktoré sa líšia výberom a počtom použitých premenných (položiek) Modulu EU SILC 2009.

Prehlásenie

Tento článok vznikol s podporou grantovej agentúry VEGA v rámci projektu VEGA č. 1/0092/15 MODERNÉ PRÍSTUPY K NAVRHOVANIU KOMPLEXNÝCH ŠTATISTICKÝCH PRIESKUMOV.

Literatúra

2009 *EU-SILC Module on Material Deprivation: Assessment of the implementation*. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities. (2011). Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu>.

Chzhen, Y. & Neubourg, Ch. (2014). *Multiple Overlapping Deprivation Analysis for the European Union (EU-MODA): Technical Note, Innocenti Working Paper No.2014-01*. Florence: UNICEF Office of Research. Dostupné na internete: <http://www.unicef-irc.org/publications>.

Crampton, P., Salmond, C. & Sutton, F. (1997). NZDep91: A New Index of Deprivation. *Social Policy Journal of New Zealand*, (9), 186 – 193.

Fahey, T. (2016). Poverty and the Two Concepts of Relative Deprivation. *UCD School of Applied Social science: Working Paper Series*, Dublin: University College Dublin. Dostupné na internete: <http://www.ucd.ie/t4cms/wp15%20fahey.pdf>.

Flynn, S., E. (2011). *Relative Deprivation Theory, Sociology Reference Guide: Theories of Social Movements*. California: Salem Press.

Fusco, A., Guio, A. C. & Marlier, E. (2013). Building a Material Deprivation Index in a Multinational Context: Lessons from the EU Experience. *Poverty and Social Exclusion Around the Mediterranean Sea*. New York: Springer, 9, 43- 71.

Gerbery, D. (2012). *Vybrané aspekty materiálnej deprivácie*. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny.

Guio, A. C., Gordon, D. & Marlier, E. (2012). *Measuring material deprivation in the EU. Indicators for the whole population and child-specific indicators*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Michálek, A. (2000). Chudoba, jej koncepty a geografické dimenzie. *Geografický časopis*, 3 (52), 231- 242.

Morrison, D. (1971). Some Notes Toward Theory on Relative Deprivation, Social Movements, and Social Change. *The American Behavioral Scientist*, 14, (5), 675- 690.

Neubourg, Ch. et. al. (2012). *Child Deprivation, Multidimensional Poverty and Monetary Poverty in Europe. Innocenti Working Paper No. 2012-02*. Florence: UNICEF Innocenti Research Centre. Dostupné na internete: <http://www.unicef-irc.org/publications>.

Runciman, W. G. (1966). Relative Deprivation and Social Justice. A Study of Attitudes to Social Inequality in Twentieth-Century England. *The British Journal of Sociology*, 17 (4), 430-434.

Schneider, D. M. (1958). Social Theory and Social Structure. Robert K. Merton. *American Anthropologist*, 60 (2), 381-382.

Townsend, P. (1979). *Poverty in the United Kingdom: A Survey of Household Resources and Standards of Living*. Harmondsworth: Penguin Books.

Townsend, P. (1987). Deprivation. *Journal of Social Policy*, 16 (2), 125-146.

Želinský, T. (2010 a). Analýza chudoby na Slovensku založená na koncepte relatívnej deprivácie. *Politická ekonomie*, 58 (4), 542-565.

Želinský, T. (2010 b). Porovnanie alternatívnych prístupov k odhadu individuálneho blahobytu domácností ohrozených rizikom chudoby. *Ekonomický časopis / Journal of Economics*, 58 (3), 251-270.

Kontakt

Viera Labudová

Fakulta hospodárskej informatiky, Ekonomická univerzita v Bratislave

Dolnozemska 1

852 35 Bratislava

viera.labudova@euba.sk